

Vastaus valtuustoaloitteeseen 2/2021: Etelä-Karjalan malli käyttöön lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi kouluissa

Kunnanvaltuusto 08.05.2023 § 31

318/12.01.03/2021

Päätösehdotus

Kunnanhallitus antaa kunnanvaltuustolle selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen nro 2/2021 ja ehdottaa että valtuusto pitää vastausta riittävänä ja aloitetta loppuunkäsiteltynä.

Päätös

Kunnanvaltuusto päätti yksimielisesti ehdotuksen mukaisesti.

Päätöshistoria

Kunnanhallitus 27.03.2023 § 103

Valmistelija

hallintopäällikkö Tiina Koivisto ja opetusjohtaja Astrid Kauber
etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi, puh. 09 29671 (vaihe)

Päätösehdotus

Vt. Kunnanjohtaja Kauppinen Anna-Kaisa

Kunnanhallitus päättää antaa kunnanvaltuustolle selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen nro 2/2021 ja ehdottaa että valtuusto pitää vastausta riittävänä ja aloitetta loppuunkäsiteltynä.

Käsittely

Sivistysjohtaja Eeva-Kaisa Ikonen poistui kokouksesta tämän pykälän jälkeen klo 18.23.

Päätös

Kunnanhallitus päätti yksimielisesti ehdotuksen mukaisesti.

Tiedoksi

Kunnanvaltuustolle

Selostus

Kirkkonummella toimii Ankkuritiimi, jonka toiminnan käynnistämisestä on päätetty Perusturvalautakunnassa 22.4.2021. Ankkuritiimiin kuuluu sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, erityisnuorisotyöntekijä ja poliisi. Muita ammattilaisia kutsutaan tarpeen tullen mukaan. Kirkkonummen Ankkuritiimin jäsenet tekevät ankkurityötä oman toimensa ohessa osa-aikaisesti.

Ankkuritoiminnassa tavoitteena on varhainen puuttuminen moniammatillisesti nuoren tilanteeseen. Tarkoituksena on edistää nuoren hyvinvointia ja ennalta ehkäistä rikoksia. Nuorten rikosentekijöiden toimintaan pyritään puuttumaan ennen kuin rikoskierre ehtii muodostua. Ankkuritoiminnassa nuori kohdataan yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti. Keskeistä on nuoren omien vahvuuksien huomioiminen ja tukeminen. Varhainen puuttuminen estää ja ehkäisee ongelmien kasautumisen ja

vaikeutumisen. Ankkuritoiminnassa pyritään löytämään nuorelle tarkoituksenmukainen apu ja tuki.

Kirkkonummella on linjattu koulukiusaamisen ehkäiseminen ja kiusaamistapausten selvittäminen rajautuvan Ankkuritoiminnan ulkopuolelle. Koulukiusaamistapaukset tulisi käsitellä ryhmä- ja yhteisötasolla, jolloin koulun rooli on ensisijainen. (Perusturvalautakunta 22.04.2021 § 59 323/05.17.00/2021)

Kiusaamisen ennaltaehkäisevään työhön sekä varhaisen puuttumisen vahvistamiseen on Kirkkonummen kaikissa suomenkielisissä kouluissa otettu käyttöön luokan hyvinvointisuunnitelmat, jotka laaditaan yhteistyössä huoltajien ja oppilaiden kanssa. Suunnitelmien mukana laajat koulutason kirjaukset ovat muuttuneet luokkatason konkreettisiin toimenpiteisiin, johon on sovittu vastuuhenkilöt ja aikataulut. Luokkakohtaisten hyvinvointisuunnitelmien avulla on pystytty parhaiten vastaamaan erilaisiin luokan hyvinvoinnin haasteisiin kuten mm. kiusaamiseen, työrauhahaasteisiin tai yhteishengen puuttumiseen. Lisäksi ennaltaehkäisevänä työnä monessa koulussa pidetään säännöllisiä tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetustunteja.

Kirkkonummen kouluissa on kuluvan lukuvuoden alusta otettu käyttöön päivitetty suunnitelma kasvatustieteiden ja kurinpidollisten keinojen käytöstä sekä siihen liittyvät tarkentavat ohjeistukset. Kiusaamiseen ja muuhun epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumista seurataan vuosittain toteutettavissa oppilaskyselyissä.

Kirkkonummen kunnanvaltuusto hyväksyi 6.3.2023 vastauksen valtuustoaloitteeseen 15/2022: Someturvan käyttöönotto Kirkkonummen peruskouluissa. Palvelun voi nähdä laajemmin kuntalaisia hyödyttävänä kokonaisuutena, sillä se ei ole sidottu koulunkäyntiin vaan se on käytössä myös koulun ulkopuolella tapahtuvissa somen kiusaamis- ja häirintätilanteissa. Opetuspalvelut on esittänyt vastauksessa mahdollisuuden ottaa palvelu käyttöön elokuusta 2023 alkaen. Kustannus olisi kuitenkin sen verran huomattava opetuspalvelujen osalta, että palvelun käyttöön ottamiseksi opetuspalvelut tulee tarvitsemaan lisärahoitusta kustannuksiin (palvelun kustannus ensimmäisenä vuotena noin 26 460 € sis. käyttöönottomaksun).

Lisäksi Kirkkonummen kunta on hakenut Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustusta toimenpiteisiin nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisemiseksi. Hankkeen avulla on tavoitteena palkata Kirkkonummen kouluille kaksikielinen erityisnuorisotyöntekijä ajalle 1.8.2023-21.7.2024. Hanketyöntekijä toimisi tiiviissä yhteistyössä ankkuriammattilaisten kanssa ja hänen tehtävänsä olisi mm. toteuttaa erilaisia laillisuuskasvatusinfoja kaikilla Kirkkonummen kouluilla sekä käydä yksilö- ja pienryhmäkeskusteluja haastavassa tilanteessa olevien nuorten kanssa. Tavoitteena on luoda materiaalia sekä toimintatapoja laillisuuskasvatuksen toteuttamiseen, vahvistaa Ankkuritiimin toimintaa ja yhteistyötä koulujen kanssa sekä tarjota nuorille positiivisia tulevaisuuden näkymiä ja vahvistaa heidän käsitystään siitä, miten omilla valinnoilla voi rakentaa tietä hyvään tulevaisuuteen.

Valmistelija	hallintopäällikkö Tiina Koivisto ja opetusjohtaja Astrid Kauber etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi , puh. 09 29671 (vaihe)
Päätösehdotus	Vs. Kunnanjohtaja Kauppinen Anna-Kaisa Kunnanhallitus päättää 1 antaa kunnanvaltuustolle selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen nro 2/2021 ja ehdottaa että valtuusto pitää vastausta riittävänä ja aloitetta loppuunkäsiteltynä. 2 tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.
Käsittely	Puheenjohtaja julisti keskustelun päättyneeksi ja esitti asian palauttamista seuraavasti: Palautus (Haapaniemi Timo) Esitän asian palauttamista lisävalmisteluun. Selvityksessä on avattava tarkemmin, miten koulujen työtä sekä Ankkuri-toiminnan ja muiden viranomaisten kanssa tehtävää yhteistyötä on kehitetty Kirkkonummella. Etelä-Karjalan -malli ei näytä valmistelun puolesta olevan jostain syystä mahdollinen meille, mutta sen parhaat osat on voitava ottaa käyttöön myös meillä siten, että kaikkeen kiusaamiseen, häiritsemiseen ja laittomiin tekoihin puututaan ja niistä on selkeät ja suoraviivaiset ohjeet sekä toimintamallit. Palautusehdotusta kannattivat Markus Myllyniemi, Kim Åström ja Piia Aallonharja. Puheenjohtajan palautusehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.
Päätös	Kunnanhallitus päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi seuraavasti: Selvityksessä on avattava tarkemmin, miten koulujen työtä sekä Ankkuri-toiminnan ja muiden viranomaisten kanssa tehtävää yhteistyötä on kehitetty Kirkkonummella. Etelä-Karjalan -malli ei näytä valmistelun puolesta olevan jostain syystä mahdollinen meille, mutta sen parhaat osat on voitava ottaa käyttöön myös meillä siten, että kaikkeen kiusaamiseen, häiritsemiseen ja laittomiin tekoihin puututaan ja niistä on selkeät ja suoraviivaiset ohjeet sekä toimintamallit.
Tiedoksi	Sivistyksen palvelualueelle uudelleen valmisteltavaksi.
Selostus	Opetuspalveluiden näkökulma valtuustoaloitteeseen Valtuustoaloitteessa käsitellään kiusaamista ja siihen puuttumista. Toisaalta valtuutetut esittävät Kirkkonummelle laadittavaksi yhteistyössä

poliisin ja muiden viranomaisten kanssa Etelä-Karjalan mallin mukaista ohjeistusta lainvastaiseen toimintaan puuttumiseksi sekä nykyistä selkeämmät ja suoraviivaisemmat ohjeet sekä yhteiset toimintamallit.

Perusopetusta ja lukiokoulutusta ohjaa lainsäädäntö. Perusopetuslain 35 §:ssä on säädetty oppilaan velvollisuuksista. Lain mukaan ”Oppilaan on käytäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, koulu yhteisön tai opiskelu ympäristön turvallisuutta tai terveyttä.” Perusopetuksen kurinpitomenettely ja kurinpidollisten keinojen käyttö on säädetty perusopetuslain 36 § ja 36a-36i §:ssä. Kirkkonummella kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman keskeiset toimintatapalinjaukset ovat kunnan kaikissa kouluissa yhteisiä.

Ohjeistuksia suunnitellessa tulisi tarkoin harkita, miten ohjeistuksessa otetaan huomioon lapsen ikää, kehitystasetta, sosioemotionaalaisia ongelmia, oppilaan terveydestä tehtyjä tutkimuksia tai oppilaan tuen tarvetta. Sinällään selkeä malli lainvastaisiin tekoihin puuttumiseen on kannatettava asia, kunhan ohjeistuksen lainmukaisuus on tutkittu ja varmistettu lainsäädännön asiantuntijoilla. Mallissa pitää olla rajattu selkeät vastualueet ja toimintaan tulee luoda selkeä prosessi ja organisaatorakenne. Ennen ohjeistuksen käyttöönottoa tulee siis varmistaa toimintamallien ja ohjeiden lainsäädännöllinen kehys.

Opetuspalvelujen kokemuksen mukaan kullekin koululle osoitettu koulupoliisi oli aikanaan hyvä malli. On tärkeää, että tiedetään yksi selkeä henkilö tai yhteystieto (sähköposti, puhelinnumero) sekä poliisissa että lastensuojelussa, johon otetaan yhteyttä. On myös olennaista, että kun ilmoitus laittomasta teosta on tehty, sen perään ei erikseen tarvitse kysellä, vaan työntekijät voivat luottaa organisaation toimivuuteen.

Etelä-Karjalan mallin mukaisessa toimintamallissa puuttuu rajanveto arjen tilanteisiin siinä, milloin edetään koulun omien kurinpitomenettelyjen mukaisesti, ja milloin ilmoitetaan ulkopuoliselle viranomaiselle. Oppilaiden väliset tilanteet kouluissa eivät ole niin yksioikoisen selkeät. Lainsäädännöllisesti puuttumisen problematiikkaan vaikuttaa myös se, onko tilanne tai/ja teko tapahtunut koulupäivän aikana, koulumatkalla vai vapaa-aikana. Työntekijät arjessa varmasti tarvitsisivat toimintamallien lisäksi ”soveltamisohjeet” sekä mahdollisuuden tapauskohtaiseen anonyymiin konsultaatioon.

Keskustelun paikka on myös se, onko rankaiseminen oikea tapa lähestyä nuoria teini-ikäisiä. Onko rikosilmoitus kaikissa tapauksissa paras tapa reagoida nuoren tekoon? Poliisin kanssa tehtävä yhteistyö voidaan linkittää ensisijaisesti Ankkuri -toimintaan. Ankkuritoiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen. Toimintaa toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, johon kuuluvat asiantuntijat poliisista, perhesosiaalityöstä, mielenterveys- ja päihdepalveluista sekä nuoriso- ja vapaa-aikapalveluista. Tiimi tapaa nuoren ja hänen perheensä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea ja tarvittaessa ohjata avun tai tuen piiriin.

Myös opetusalan lainsäädännön näkökulmasta painopiste on ennaltaehkäisevässä ja kasvattavassa toiminnassa. Tällä hetkellä arjessa havaitaan, että olennaista on opettaa lapsille ja nuorille sosioemotionaalaisia taitoja; tarvitaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppettelua ja harjoittelua vahvemmin oppilaan arjessa.

Kouluissa tehdään päivittäin töitä sen eteen, että kaikkien oppilaiden oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön toteutuisi. Kirkkonummen opetuspalveluissa on kuluvan lukuvuoden alusta otettu käyttöön päivitetty suunnitelma kasvatustieteiden ja kurinpidollisten keinojen käytöstä sekä siihen liittyvät tarkentavat ohjeistukset. Kiusaamiseen ja muuhun epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumista seurataan sekä kaikille kouluille yhteistä suunnitelmaa päivitetään aina tarvittaessa. Uusien työntekijöiden perehdytyksessä käydään läpi sekä oikeudet ja velvollisuudet kiusaamiseen ja muuhun epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumisen osalta, että oppilaiden tukemiseen oppimisen tuen ja oppilashuollon keinoin.

Kiusaamisen osalta kouluilla on käytössä erilaisia kiusaamisen vastaisia ohjelmia. Koulukohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan on kirjattava suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (kiusaamisen vastainen suunnitelma). Opetushallitus on antanut opetussuunnitelman perusteissa erillismääräyksessä ohjeet opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta. Kiusaamisen vastaisessa suunnitelmassa otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset, että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan suunnitelmassa tulee kuvata:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

Jokaisella Kirkkonummen koululla on tämä suunnitelma.

Liitteessä 4 Opetushallituksen ohje Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa, joka on ohjeena koulujen kiusaamisen vastaiselle työlle.

Kouluilla käytetään myös erilaisia kiusaamisen vastaisia ohjelmia. mm.

- Kiva koulu
- Huomaa hyvä
- Resto
- MAPA
- Resetti
- Lapsenoikeusperustainen koulu, joihin henkilöstöä on koulutettu.

Kirkkonummen Koti- ja Koulu -yhdistykset ovat yhteistyössä luoneet kirkkonummelaisen mallin Islannin mallista. On huomioitavaa, että tämä on tehty kirkkonummelaisten huoltajien yhteistyönä. Rakkautta, Rajoja ja Rutiineja suositukset perheen rajoiksi ja rutiineiksi on löydettävissä www.kotijakoulu.fi/RRR.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen näkemys Etelä-Karjalan malli käyttöön lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi kouluissa (apulaispoliisipäällikkö Kimmo Markkula Länsi-Uudenmaan poliisilaitos).

Poliisilaitoksella ei ole mahdollisuutta käynnistää koulupoliisitoimintaa esitetyllä tavalla, vaikka se poliisilaitoksenkin mielestä olisi yksi hyvä tapa

vaikuttaa positiivisesti koulujen turvallisuuteen. Kyse ei ole poliisin osaamisen, ymmärtämättömyyden tai tahtotilanpuutteesta, vaan kyse on viimekädessä valtiovallan päättämistä poliisin toimintaedellytysten resurssoinnista ja sen aiheuttamasta toiminnan priorisoinnista. Poliisilaitos kuitenkin jatkaa hyväksi koettuja käytäntöjä ja tiivistää yhteistyötä koulujen sekä kuntien suuntaan.

Lopuksi on syytä tässä yhteydessä ottaa huomioon myös se, mitä kunta voi ennalta ehkäisevästi tehdä koulujen turvallisuuden eteen. Se voi tarkoittaa rakennetun ympäristön ja toimitilojen turvallisuutta, esimerkiksi ottamalla huomioon uusien ja saneerattavien oppilaitosten turvallisuus jo suunnitteluvaiheessa. Toisaalta yhteiskunnallisesta näkökulmasta isoin kysymys lienee siinä, miten syrjäytymistä voidaan laajassa merkityksessä ehkäistä ennalta ja tuottaa toimivia ja riittäviä erityispalveluita niitä tarvitseville lapsille, nuorille sekä perheille.

Päätöshistoria

Kunnanvaltuusto 08.03.2021 § 11

Kunnanvaltuutettu Timo Haapaniemi jätti kunnanvaltuuston kokouksessa seuraavan aloitteen:

Kirkkonummen pitäisi olla maailman paras kasvupaikka lapselle. Kaikille se ei sitä valitettavasti vielä ole. Kiusaaminen on sitkeä ongelma, joka pesii edelleen yhteiskunnassamme ja kouluissa.

Kuten moni muukin ilmiö, myös kiusaaminen muuttaa jatkuvasti muotoaan ja löytää uusia tilaisuuksia. Meidän on päättäväisesti kamppailtava kiusaamista vastaan, sillä pahimmillaan kiusaaminen voi jättää koko elämän mittaisia, syviä vaurioita. On muistettava, että kiusaaminen jättää myös kiusaajaan jälkensä.

Kiusaaminen kehittyy ja siksi myös kiusaamisen ehkäisyn ja kiusaamistilanteiden hoitamisen on uudistuttava. Kiusaamisen ehkäisyyn on vuosia haettu malleja, joista osa toimii paremmin, osa huonommin. Yhtä patenttiratkaisua ei ole, mutta kun toimiva malli löytyy, se kannattaa monistaa.

Etelä-Karjalassa on saavutettu hyviä tuloksia uudesta mallista lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi. Malli tarkoittaa tiivistettynä sitä, että jos alle 15-vuotias lapsi tekee koulussa lainvastaisen teon, asiasta tehdään rikosilmoitus. Tekijä ohjataan keskusteluryhmään, jossa on tekijän ja uhrin lisäksi mukana keskustelemassa molempien huoltajat, poliisi sekä nuorten oikeusedustaja.

Etelä-Karjalassa on laadittu koko maakuntaan yhteinen ohjeistus, jonka mukaisesti lainvastaisiin tekoihin puututaan. Ohjeistuksessa on laadittu tapauskohtaisia ohjeita eri kiusaamistilanteisiin. Ohjeistuksen ydin on siinä, että se tuo yhteiset selkeästi kirjatut ja riittävän tehokkaat toimintatavat kiusaamiseen puuttumiseksi.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Kirkkonummelle laaditaan yhteistyössä poliisin ja muiden viranomaisten kanssa vastaava ohjeistus, jotta lainvastaiseen toimintaan puuttumiseksi on nykyistä selkeämmät ja suoraviivaiset ohjeet sekä yhteiset toimintamallit.

Aloitteen allekirjoittivat Timo Haapaniemen lisäksi seuraavat valtuutetut: Hanna Haikonen, Susan Honka, Matti Kaurila, Kati Kettunen, Erkki Majanen, Pekka Rehn, Jarmo Uimonen, Raija Vahasalo, Kim Åström, Riikka Purra, Anneli Granström, Piia Aallonharja, Pekka Oksanen, Carl-Johan Kajanti, Ari Harinen, Rita Holopainen, Tero Suominen, Anna Kylmänen, Ulla Seppälä, Ulf Kjerin, Tony Björk, Irja Bergholm, Eja Björkqvist, Linda Basilier, Markus Myllyniemi ja varavaltuutettu Nina Bogatenko.

Päätös

Kunnanvaltuusto lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.